

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΗΜΕΡΙΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1936

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΚΩΣΤΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΘΕΜ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΒΟΥΛΗΣ 1 (Β' ΟΡΟΦΟΣ)

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΤΟ ΜΑΓΕΜΑ

Μάγεμα είν' όλα σου όσα
και κρύβεις και σκορπάς,
όπου γροικιέσαι ή γλώσσα,
ό τόπος όπου πας.

Αφεύγατος ό χρόνος
με σένα συντροφιά,
παρηγοριά είν' ό πόνος
και θάμπος ή όμορφιά.

Μά κι' ή έγνοια σου είναι χάρι
κι' αυτή σ'εργάνω γλαυκός
από πρωτοβροχιάς
καιρό σημαδιακός.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΧΑΙΡΕ ΡΑΒΒΙ!

Τά τρία τετράστιχα που αναδημοσιεύουμε παραπάνω είναι από τό τελευταίο, νωπότατο ποίημα του Κωστή Παλαμά. "Αν ένα ποίημα μπορεί να δώσει τον ποιητή του τό ποίημα αυτό δίνει" δλόκληρο τον Παλαμά — και δλόκληρη την Ποίηση. Τι είναι; Και τί δεν είναι! "Ερωτας, στοχασμός, νόμος. Και μουσική. Είναι ό Παλαμάς των 20 και των 76 χρόνων. Για ξαναπάρτε τό στά χέρια σας: τό πρώτο τετράστιχο μπορείτε ακόμα να τό διαβάσετε, τό δεύτερο θα τό απαγγείλετε, τό τρίτο θα τό τραγουδήσετε. Θα σας έχει πιά συνεπάρει ή μελωδία κι' ό οίστρος. Χαίρε Ραββί!...

Μάγεμα είν' όλα σου όσα
και κρύβεις και σκορπάς,
όπου γροικιέσαι ή γλώσσα.....

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ

Τό ποίημα είναι γραμμένο για μία γυναίκα. Μην πονοκεφαλάτε να βρήτε σύμβολα: πρόκειται για γυναίκα αυτής της γής, ένα διαβατικό πλάσμα, όπως όλοι μας. Αλλά ωραία! Και ή ωραία αυτή γυναίκα θαυματουργεί. Πώς; Μά... και μόνον με τό να κάνει τον ποιητή να θαυματουργήσει. Ακούστε:

Και μήτε που είσαι Ίδέα,
γυναίκα είσαι της γής,
διάβα σιγής, μά ωραία,
περνάς — θαυματουργείς!

Η φιλοσοφία του Παλαμά δλόκληρη: ή όμορφια άπάνω από όλα. Νά γιατί έχομε πη ότι μετάξυ του μεγάλου της Γερμανίας — του Στέφαν Γεόργκε — και του Δίκου μας, ό Δικός μας είναι μεγαλύτερος. Γιατί είναι πιο ποιητής. Γιατί είναι ένας φιλοσοφημένος ποιητής εκεί που ό άλλος είναι ένας ποιητικός φιλόσοφος.

ΤΑ ΒΡΑΔΥΝΑ ΝΕΙΑΤΑ

Ό Γκαίτε στά έβδομηγύα του έγραψε για ή μικρούλα Ούλριχη του Μαριεμπαδ την άθάνατη «Μαριεμβαδινή Έλεγεία». Ό Παλαμάς στά έβδομηγύα έξη του δέ γράφει έλεγεία αλλά ύμνο. Ό Δικός μας είναι αίσιοδοξότερος: ξαναβρίσκει τά νειάτα του, τά βραδύνα — όπως τά λέει — νειάτα:

Κι' ή ζωή με τά στερνά μου
που πάει τά βραδύνα
νειάτα είναι, κάπου γάμου
λαχτάρα την έξυπνά.

(Συνέχεια στη 2α σελίδα)

Στό σημερινό τεύχος:

(9η σελίς)

Η ΣΕΛΙΣ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ανέκδοτα ποιήματα των:

Μ. ΜΑΔΑΚΑΣΗ
ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗ
Γ. ΚΑΣΩΔΑ
ΠΑΝΟΥ ΣΠΑΛΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΔΡ ΑΛ. ΣΤΑΪΝΜΕΤΣ

Τήν παρόδοσι των δύο μεγάλων έθνικών ποιητών, του Σολωμού και του Βαλαωρίτη, την ξαναβρίσκομε προπάντων στον Κωστή Παλαμά. Πλάι στο σοφό Ίωάννη Ψυχάρη και στο λεπταίσθητο μεγαλέμπορο Αλέξανδρο Πάλλη ό Παλαμάς είναι τό κύριο στήριγμα της μερίδας εκείνης των Έλλήνων διανοούμενων που αισθάνεται τον έαυτό της πλησιέστερα πρός τη νέα παρά πρός την άρχαία Ελλάδα. Στα 1886 βγήκε ή πρώτη συλλογή ποιημάτων του «Τραγούδια της Πατρίδας μου». Ό Παλαμάς είναι ό πρώτος πατριδολόγος ποιητής του λαού του. Η «Ασάλευτη Ζωή» και προπάντων αϊ «Καύμοι της Αιμνοθάλασσας» εκφράζουν τελείως τό πατριδολατρικό φρόνημα του ποιητή. Χαρακτηριστικό για τον Παλαμά είναι τό γεγονός, ότι — 76 χρόνων τώρα — δέ βγήκε ποτέ από τά σύνορα της χώρας του, ενώ όλοι σχεδόν οί Έλληνες ποιητάι έχουν ζήσει στο έξωτερικό ποίος πολύ, ποίος λίγο. Σάν οικογενειάρχης και πατέρας, δέν ξέφυγε τό μεγάλο ανθρώπινο πόνο: τό θάνατο του παιδιού. Από τον πόνο αυτό βγήκε τό ελεγειακό του ποίημα «Ό Τάφος». Και τίποτε άλλο να μην είχε γράψει ό Παλαμάς, θα έφτανε ή μικρή αυτή συλλογή να του εξασφάλισή τη θέση του στο νεοελληνικό Παρνασσό.

Αλλά εκτός από τη στενότερη πατρίδα και την οικογένεια έχει δώσει στο διάδοχο του Σολωμού και του Βαλαωρίτη ύλικό και δύναμι για δουλειά τό «Εθνος». Υπήρξε εποχή που τον κατηγορήσαν κι' αυτόν, όπως τους συνεργάτες του Ψυχάρη και Πάλλη, ότι είναι έχθρος του «Εθνους, επειδή τάχθηκε με τό μέρος της «χυδαίας» και όχι της «εύγενούς» γλώσσας. Τόν κατηγορήσαν ότι πολύ λίγο ένθουσιάζεται για την αρχαιότητα. Τίποτε δέν είναι αδικώτερο απ' αυτό την κατηγορία. Η ποιήσις του Κωστή Παλαμά έχει θέματα και μοτίβα όχι μόνον απ' τον άγώνα έναντίον της τουρκικής τυραννίας, αλλά έπίσης απ' τό Βυζάντιο κι' απ' την αρχαιότητα. Ό «Υμνος της Αθήνας» καθρεφτίζει ίσα-ίσα τον ένθουσιασμό του για την Ελλάδα και τάς Αθήνας του Περικλή. Την όμηρική πνοή του τραγουδιού αυτού τό ξαναβρίσκουμε στά μεταγενέστερα έργα «Η φλογέρα του Βασιληά» και «Ό Δωδεκάλογος του Γύφτου». Η Ελλάδα σε όλη της

την ιστορική πληρότητα, αυτή έμπνέει τον ποιητή. Τόν άπασχολούν έξίσου οί αιώνας της αρχαίας αϊγλης, οί αιώνας της βυζαντινής κοσμοκρατορίας, ή σκοτεινή εποχή της όθωμανικής κυριαρχίας και ό αιώνας της νεοελληνικής ζωής με τά θλιβερά φαινόμενα της παρακμής και και τις έλπίδες, που πάντα διαφεύδονται και ποτέ δέ σβύνουν, για ένα καλύτερο αύριο. Κανένας ποιητής δέν κατώρθωσε ν' άγκαλιάσθ ήν αιώνα Ελλάδα όπως ό Κωστής Παλαμάς. Γι' αυτό σήμερα περνά στον τόπο του — και δικαίως — ως ό κατ' έξοχόν ένθικος ποιητής, περισσότερο κι' απ' τό Σολωμό, του οποίου τό ένθικό αίσθημα είναι μάλλον άποτέλεσμα των νωπών ακόμα τότε γεγονότων της Επανάστασεως παρά άποτέλεσμα σταθερής πεποί-

θήσεως για την ιστορική και πνευματική ένότητα του ελληνισμού από την εποχή του Όμήρου έως σήμερα.

Ό Παλαμάς είναι ένθικιστής, αλλά όχι σβινιστής. Αντιπροσωπεύει την άρχή του συμπαινε. Τραγουδάει όχι μονάχα την έλευθερία της Ελλάδας — όπως ό Σολωμός — αλλά έπίσης την έλευθερία όλης της ανθρωπότητας. Η κοσμοθεωρία του είναι παγκόσμια. Έτσι τραβάει τό ευρωπαϊκό ένδιαφέρον και ή Γερμανία τον έτίμησε με τό μετάλλιο του Γκαίτε. Ό έσωτερικός του κόσμος ζή και υπάρχει μόνον για την Ποίηση. Αυτή είναι ή άποστολή του άπάνω στη γή. Δέν άνήκει σε καμμία σχολή ποιήσεως, ή φαντασία του δέν άλυσσοδένεται σε τίποτε, γιατί ή Ποίηση είναι «ψηλότερη απ' τον ύρανόν». Πιστός στις παλιές παραδόσεις του λαού του και της πολιτισμένης ανθρωπότητας, προσανατολίζεται εύκολα ώστόσο σε κάθε νέα Ίδέα, αλλά μόνον αν είναι βιώσιμη κι' αν οί φορείς

της είναι άνθρωποι με καλή πίστι.

Μιά άλλη κατηγορία έναντίον του Παλαμά είναι τό βάθος των στοχασμών του. Ίσχυρίζονται μερικοί, ότι είναι περισσότερο φιλόσοφος παρά ποιητής. Βέβαια όποιος δέν είναι μαθημένος να σκέπτεται, αυτός δέν μπορεί ν' άγαπήσθ τον Παλαμά. Όποιος όμως τιμά τον ποιητή μόνον για χάρι της ποιήσεως, αυτός πρέπει να παραδεχτή, ότι ό Κωστής Παλαμάς είναι άγνωστος στο ευρωπαϊκό κοινόν μόνον γιατί γράφει ελληνικά κι' όχι σε μία μεγάλη γλώσσα.

Αλλά και ως ιστορικός της φιλολογίας και ως κριτικός ό Παλαμάς παίζει στην Ελλάδα τον πρώτο ρόλο. Οί εργασίες του για τό Σολωμό, τό Βαλαωρίτη, τό Γκαίτε, την Κοντές ντε Νουάιγ και άλλους ποιητάς Έλληνες και ξένους έχουν γενικά έκτιμηθή. «Έξω απ' αυτές όμως, οί άλλες πρόζες του είναι πολύ λίγες, άυσχυρές. Γιατί ή πρόζα μεταφράζεται εύκολότερα παρά ή ποίηση και ό Παλαμάς θα μπορούσε να γίνη γνωστότερος στο έξωτερικό. Τά καλύτερά του πεζά είναι «Ό θάνατος του παλληκαριού» και ή «Τρισεύγενη». Αλλά, ενώ στα έπικά και λυρικά του έργα καταπνέονται με άλα τά προβλήματα που βασανίζουν τό ανθρώπινο πνεύμα, για τά πεζά του διαλέγει τά θέματα απ' τον πρωτόγονο τύπο του ελληνικού λαού, που όπως όλοι οί λαϊκοί τύποι της γής, είναι καλύτεροι απ' τη φήμη του. Τόν ελληνικό λαϊκό χαρακτήρα κατώρθωσε να τον άποδώσ ή ποιητής άριστουργηματικά με τό «Θάνατο του παλληκαριού» και την «Τρισεύγενη».

Ό Παλαμάς είναι ό δλιγώτερο επηρεασμένος από ξένους Έλλην ποιητές. Σολωμός, Βαλαωρίτης, ίδίως όμως οί καθαρευουσιάνοι σύγχρονοί τους ύφίστανται κατά τό μάλλον και ήττον την έπίδραση του

Βύρωνα και των Γάλλων ή των Γερμανών ρωμαντικών. Η γενεά των άρχών του 20ού αιώνα μιμείται τους Σκανδιναυούς. Ό Παλαμάς κατώρθωσε — παρά όλη την οικουμενικότητα του ή άκριβώς έξαιτίας αυτής — να μείνει περίπου άνέπαφος από τις ξένες έπίδρασεις. Περίπου, όχι έντελώς, γιατί και σ' αυτόν είναι εύκολο ν' ανακαλύψη κανείς τά ίχνη του γαλλικού πνεύματος και του γαλλικού πολιτισμού, που κυριαρχούν σε όλη την Έγγυδ Άνατολή. Έξάλλου οί νεώτερες γενεές θεωρούν σήμερα αυτόν όπο να φοιτούν στη σχολή του «Ποιητή», όπως γενικά ονομάζεται ό Παλαμάς στην Ελλάδα.

Κι' αυτό είναι καλό. Γιατί ή αναζήτηση πολλών φιλολογικών κύκλων, ίδίως της Αθήνας, για διαρκώς κάτι νέο δημιουργεί ένα μεγάλο κίνδυνο στην εξέλιξη μιας καθαρής νεοελληνικής κουλτούρ. Τό έργο του κορυφαίου νεοέλληνα ποιητή άποτελεί δυνατό πρόχωμα έναντίον του φι-

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΤ. ΓΙΑΛΟΥΡΗ:

«Ηλίας Τανταλίδης
(Μελέτη)

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ:

«Έτσι είναι ό κόσμος
(Θεατρικό έργο — συνέχεια)

ΦΡΑΝΤΣ ΕΛΛΕΝΣ:

«Επιστροφή στο φανταστικό

Π. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ:

Βασικά προβλήματα της Τέχνης

ΤΑΚΗ ΜΟΥΖΕΝΙΔΗ:

Τά μηχανικά μέσα του γερμανικού θεάτρου

ΒΙΚΙ ΜΠΛΟΥΜ:

Τό πρόσωπο της φτώχειας
(δύηγμα)

ΑΛΚΗ ΘΥΛΟΥ, Γ. ΠΑΓΚΑΛΟΥ,
ΤΕΛΟΥ ΑΓΡΑ:

Η κριτική του διβλίου

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΑΛΛΑΟΥΝΗ:

Η μουσική έδδομή

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Πάνω στις γιορτές έπεσε κέφθηκα, ένα άπόγευμα, την Έκθεση του Βιβλίου. Οί κύριες και δευτερεύουσες του καλού κόσμου που έποτελούσαν τον όμιλο των πωλητριών, είναι μεταβάλλει τό γυμνό και κρύο δωμάτιο της Αρχαιολογικής Έταιρείας (δ. που, πάνω σε ταβλές, ύπνωσαν... «δ Μπαρόν με τον Νικολέτοπουλον», όπως θάλεγε ό Αχιλλεύς Παράσχος), σε κοσμικό σαλόνι, — ένα σαλόνι που δέν του έλειπε ή «συγκρατητική» άτμόσφαιρα, όπως θάλεγε όχι ό Παράσχος αυτή τη φορά, αλλά ή Μονταίν. Τίς βρήκα να κατινίζουν, να προσφέρουν ή μία της άλλης σοκολάτες «Ζονάρ» και καραμέλες «Mauquis», να βγάδουν κάθε τόσο τό καθαρετάκι τους για ν' άνανεώσουν ή έπιμέλεια τό κοκκινάδι των χειλιών τους και ν' ανταλλάσσουν στην έπίσημη γλώσσα των άθηναϊκών σαλονιών, που είνε ως γνωστό ή έλληνογαλλική, κοσμικές ειδήσεις και κακεντρέχειες. Μερικές μάστακα κανόνιζαν εκεί και τά προσεχή μπριτζιστικά τους τσάγια:

— Venez tu venir mardi pour un bridge; Θα έχω δύο τραπέζια.

— Αδύνατο, ma chère. Je suis invitée chez Titli...

Κι' ως έδώ τό πράμα ήταν χαριτωμένο και διασκεδαστικό. Έκείνο που μου άρεσε πολύ λιγώτερο ήταν ό τόπος που οί κοσμικές αυτές κυρίες και δευτερεύουσες είχαν προσδώσει στην πώληση του ελληνικού βιβλίου. Ήταν ένας τόνος φιλανθρωπικής άγοράς. Πωλούσαν τά βιβλία όπως θα πωλούσαν σ' ένα φιλανθρωπικό γκαρντεν-πάρτυ άδέξια παιχνιδιά παιδιών του Όρφανοτροφείου ή άσήμαντα κεντήματα άπόρων γυναικών με μία προστατευτική συγκαταβατικότητα και μ' ένα ένδοξο

λογαγικού μπουλεβικισμού που άπειλεί να πλημμυρίσθ την πνευματική ζωή της Ελλάδας. Και ακόμα πρέπει να έξαρθή τό γεγονός, ότι χάρι στον Κωστή Παλαμά, τον άγωνιστή αυτόν για τά δικαιώματα της άλλοτε περιφρονημένης δημοτικής, τό γλωσσικό ζήτημα — παρά την οποιαδήποτε έπίδραση — βαδίζει πρός την όριστική του λύση.

ΑΛ. ΣΤΑΪΝΜΕΤΣ

ἐκφράζουσιν
ὅπως οἱ ἐν-
«γραφικὸς»
ατὴ γορί-
κῆς, φυλετ.

ΚΡΙΣΤΙΑΝ ΓΚΟΥΝΤΜΟΥΝΔΣΟΝ

ΠΡΩΤΗ ΑΝΟΙΞΗ

Μετάφρασις ΘΕΜ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

(Συνέχεια απ' το προηγούμενο)

IV

πέζι και, καθώς ταλαντεύονταν στον κρίκο της, το νησταλέο της φως πήγαινε κι' έρχοταν άπάνω στους γαλάζιους τοίχους. "Ετσι ζωντάνευαν άλλοκοτοι ίσκιος στο ταβάνι και σ' όλο το δωμάτιο υπήρχε μια διάθεσι πρώιμου φθινοπώρου. "Εξω το σκοταδίστικο ήταν ακόμα ανάλαφρο και φεγγερό. "Ανάμεσα στα παράθυρα, εκεί που το φως της λάμπας συγγέσταν με τη μισόσβυστη μέρα, ήταν καθισμένο ένα νεαρό κορίτσι — στο σκιάφωτο. "Απάνω της κι' άπάνω στο παλιό ντιβάνι ήταν εχθυμένη μια θαμπή προσωνυγία, αντιφεγγιά, τόσο άναρη, τόσο άπιθανη και τόσο ωραία, που ό Κίντε, μπαίνοντας, στάθηκε άθελγητα στην πόρτα και κάμποιση ώρα κύτταξε προς τα εκεί. Τό κορίτσι ούτε το πρόσεξε καθόλου — μόνον το θέαμα — κι' αυτό το ξύπνησε μέσα του για ένα διλιγγιώδες δευτερόλεπτο κάτι σαν μια ωραία ανάμνησι, που όμως δεν κατόρθωνε να την προσδιορίσει.

Κάθισε στο τραπέζι. "Ο "Αρνε «με το ξερό» ήταν εκεί, αλλά δεν άπάντησε στο χαιρετισμό του. Τό κορίτσι όμως έγενε κι' είπε με δυνατή φωνή μια χαρούμενη καλησπέρα. Στην έλρηξ δεν τό καλοπρόσεξε. Κάμποσες φορές τώδε συναντήσει εκεί και τό βρήκε ωραίο. "Αλλά στού Χόλ έρχονταν τόσα χαριτωμένα κορίτσια! Φυσικά άθρχεται κι' αυτό για τόν "Αρβιντ ή θάνατι καμμία που δέ θά την έχει ακόμα κορτάρει ό παπουτσή — σκέφτηκε ό Κίντε.

"Η Μάρθα δέ φαινόταν και τόσο στην καλή της. "Εβαλε βροντοκοπάντας τις πιατέλες και τά πιάτα στο τραπέζι και κάθε άλλο ήταν παρόμοιη. Τό κορίτσι της έλεγε μέσα-μέσα κάτι, άλλ' άπάντησι σήδον δέν έπερνε: σίγουρα θάταν από κείνες που ή Μάρθα δέ χώνευε.

Κι' ό "Αρνε «με το ξερό» ήταν κι' αυτός κατσοφισμένος. Τό άναψοκοκκίνισμα του προσώπου του έξηγοδσε κάπως την ψυχική κατάστασι της άδερφής: άσφαλώς θάχε φάει καμμία κανονύγια χυλόπηττα και, μ' όλο που ήταν ή πρώτη μέρα του μεθυσίου, ό "Αρνε φαινόταν πώς τό είχε παραπονομήσει.

"Αλλά και μ' όλες αυτές τις παραφωνίες βασίλευε εκεί μέσα γαλήνη. Τά έπιπλα ήταν λιγοστά και φτωχικά: ένα εχεαρβαλωμένο τραπέζι και κάνα-δύο ξύλινες καρέκλες, ένας κόκκινος ντουλάπης ξεθωριασμένος, ένα ράφι για βιβλία σχεδόν άδειο, ένα σκουριασμένο θερμάστρα και τέλος τό πολυμεταχειρισμένο διβάνι άνάμεσα σέ δύο παράθυρα που έβλεπαν προς τό φιδρό. Τό σπίτι βρισκοταν σ' ένα ύψωμα άπάνω έπιδ τό δρόμο. Τά παράθυρα ήταν άνοιχτά, μπορούσε κανείς νά βλέπει τό νερό και την άκρογιαλιά με τις μικρές ψαράδικες καλύβες και τη μεγάλη αποβάθρα του έμπορα Μόνραντ με τό παράξενο κτίριο. "Ηταν μια μεγάλη αποθήκη με κατοικίες για τούς ψαράδες του καλοκαιριού στο δεύτερο πάτωμα. "Ο καιρός ήταν πάντα καλός, στον άέρα όμως υπήρχε τώρα ένας άλλος τόνος: τό πρώτο μόλις άκούόμενο θρόισμα βροχής.

"Ο "Αρνε «με το ξερό» σηκώθηκε γλήγορα απ' τό τραπέζι και ή Μάρθα άρχισε νά σηκώνη τά πιάτα. Σκοτεινίσσε. Τό κορίτσι κάθονταν σιωπηλά στο διβάνι και κουνοδσε τά σταυρωμένα πόδια του. "Η Μάρθα δέν έλεγε λέξι, μόνον έκανε τη δουλειά της με κινήσεις γλήγορες κι' άσπτηρές, σά νάταν θυμωμένη. "Ετσι δ-

μως έκανε πάντα κι' ό Κίντε είχε συνηθείσει πειά. Κάθονταν βυθισμένος σέ γλυκειά όνειροπόλησι κι' άπολάβαινε τη γύρω γαλήνη. Στόν άέρα υπήρχε μια άδύνατη μυρουδιά από παλιό σπίτι, από πολλούς ανθρώπους που στο διάβα του καιρού είχαν περάσει κι' έφυγαν από κεί μέσα. Κάποια στιγμή τούς αίστάνθηκε όλους, ήταν παρόντες, αλλά μόνον σά σιωπηλές σκιές — δέν ήθελαν τίποτε απ' αυτόν.

Τότε χτύπησε ή Μάρθα την πόρτα θυμωμένα και με νόημα. Είχε σηκώσει τό τραπέζι και τό χτύπημα της πόρτας σήμαινε πώς μπορούσαι πειά νά τού δίνουν.

Αυτό δέν έτάραξε τη γαλήνη της κάμαρας. Ο Κίντε γέλασε λίγο χωρίς νά τό καταλάβη — και στο διβάνι κάθονταν ακόμα ή νέα κοπέλλα και γελοδσε. Μπροστά σ' άνοιχτά παράθυρα έπεφτε ή άθόρυβη καλοκαιρινή βροχή, σαν ύψη σκόνη μέσα στο σούρουπο. "Η θέα της άκρογιαλιάς και του φιδρό είχε σκεπαστή απ' τό νοτερό μισοσκόταδο. Σέ μερικά παράθυρα έλαμπε φως κι' οι μετάλλινες σκεπές των σπιτιών είχαν πάρει μια σκούρα άτονη λάμψη μέσ' στην ύγρασία. "Ζεις αποβάθρες βασίλευε τώρα ήσυχία, αλλά ένας μακρινός ήχος φυσαρμόνικας έφτανε από κάποιο προάστειο.

Μια θερμή, άτιμώδης πνοή απ' τούς χλοερους νοθήριστους λόφους μπήκε μέσ' στο δωμάτιο. "Ο Κίντε την άνάπνευσε με άθελγη βουλιμία. Τού εύπηνε κάτι μέσα του: την άνάμνησι των πρώτων παιδιαστικών ήμερών, όταν τριγύριζε στη μακάρια μοναξιά των άνθισμένων κόμπων. Για μια στιγμή ζωντάνεψαν όλα μέσα του. Τό αίμα του άρχισε νά κοχλάζει, τόσο έντατικά, τόσο αίσθητά άνάπνεε την όσημ τό χώματος, τη βαρεία γλύκα της ζωντανής γής, με την όποια βρίσκοταν πάντα σέ άρμονία και πάντα άναπαύονταν μέσα της όπως μέσα στην άγκαλιά μιας ήμετέρας. Ξανάδε πέρα βαθεία, άπάνω απ' τ' άνθισμένα λειβάδια, τό γλαυκό εκείνο φως με την άσύγκριτη ρόδινη άναλαμπή, που μόνον τά παιδιά τό βλέπουν κι' έπειτα οι μεγάλοι τό εχχνον. "Αξαφνα του ήρθε ή ιδέα πώς τό φως αυτό εινε τό πρώτο όραμα των ανθρώπων εκείθε απ' τό θάνατο — και τόν συνεπήρε ό πόθος νά γράψη ένα ποίημα με τό θέμα αυτό.

Τό γέλιο της κοπέλλας ήταν άθόρυβο όπως ή βροχή. "Η ίδια είχε γίνει ένα με τό δωμάτιο και τό βράδυ. "Ο Κίντε δοκίμασε άξαφνα τό αίσθημα πώς απ' αυτή άναδίνονταν εκείνη ή γλυκειά, μπρούσκα εωδία της άνοιξιάτικης γής.

— Γιατί γελάς; άκούσε τόν εαυτό του νά ρωτάει, αλλά δέν ήσαν ή δική του φωνή. Για μια στιγμή έσπασε ή ναρκωμένη άρμονία των πραγμάτων. Τρώμαξέ κι' έγινε κατακόκκινος. Τό κορίτσι δέν είχε καθόλου γελάσει, τουλάχιστον όχι εκείνη τη στιγμή. "Η άπέραντη γαλήνη τουωματίου τόν είχε παραπλανήσει.

— Γελάω με σένα! Φαίνεσαι σαν παπάς! Πώς σέ λένε;

— Κίντε Βιταλίν.

— Ούφ! είπε τό κορίτσι σά ν' άναστέναζε και κείνος συλλογίστηκε τί νά σήμαινε αυτός ό στεναγμός. "Επειτα ξανάπε:

— "Οχι έτσι, έλα κάθισε έδω κοντά μου. "Η μήπως με φοβάσαι;

— Νά σέ φοβάμαι; "Οχι δά!

Σηκώθηκε κι' έκανε τά λίγα βήματα ως τό διβάνι. Τά γόνατά του όμως δέν πήγαιναν όπως άλλοτε και τά χέρια του δέν ήξερε τί νά τά κάνει. "Αλλά συνήρθε λίγο όταν είδε πώς κι' εκείνη τάχε κάπως χαμένα, μ' όλο τό δροσερό, προκλητικό τόνο της φωνής της. Είμαι συνομήλική μου — σκέφτηκε, αλλά δέν τόλμησε νά κυττάξη καλά τό πρόσωπό της.

— Μου φαίνεται πώς θά μπορούσαμε νά κουβεντιάσουμε λίγο, έχω όρεξι για κουβέντα, είπε τό κορίτσι.

— Μά ναι! κι' αίστάνθηκε χαρά που είχε άκούσει τη φωνή της και τά λόγια της, μια παράξενη χαρά που χωρίς νά θέλη άνάδινε κάποια πίκρα. — Σέ ξανάχω δη έδω μέσα. "Αλλά και σ' τρέχεις από κοντά στον "Αρβιντ όπως όλες οι άλλες!

Αυτό τώπε νευριασμένος και πολύ δυνατά. "Εκείνη σήκωσε τό κεφάλι και τόν κύτταξε έκπληχτη.

— Αι! σού... άρχισε και σέ λίγο ξανάπε πάλι: Δέν έχεις δικαίωμα νάσαι κακός μαζί μου, άφού εγώ δέ σου κάνα τίποτε.

"Ο Κίντε πρόσεχε προπάντων τόν ήχο απ' τά λόγια της, τό ζεστό, μαλακό τόνο της φωνής — ήταν τόσο άστερος κι' άγνός σά μελωδία κι' άκόμα τόσο νεανικός και λιγερός — υπήρχε χαμόγελο μέσα του και μια διάθεσι ειρωνείας. Τότε κυτταχτήκαν: εκείνος την κύτταξε από πάνω ως κάτω, χωρίς νά σκεφτή πώς ένα άγνωστο κορίτσι δέν έπιτρέπεται νά τό κυτάνε τόσο άδιάκριτα. "Ηταν στο άνάστημα μάλλον ψηλή και πολύ λεπτή, αλλά γερή και σφιχτοδεμένη. Τά καστανόξανθα μαλλιά ήταν με κάποια άφροντισιά μαζεμένα κι' όλο τό κορίτσι είχε εμφάνισι φτωχική. Τό μάλλινο φορεματάκι με τά πράσινα καρέ έστεκε σά χυμένο άπάνω στο νεανικό κορμί της, ήταν όμως πολύ παλιό και τριμμένο, με κάμποσες τρύπες και ξεσκισματιές. Φορούσε σταχτιές μάλλινες κάλτσες και εχελαιωμένα κόκκινα παπούτσια.

"Ο Κίντε, που ήταν πάντα ταχτικά και κομψά ντυμένος, σκέφτηκε για μια στιγμή πώς μπορούσε δά νά έχη μαζί τάρχει τις τρύπιες κάλτσες της. "Ας άφήσουμε δά που ήταν ζήτημα άν τό φόρεμά της ήταν καθαρό. Δέ μπορούσε νά τό δη κανείς καλά στο σκοτάδι. "Επειτα όμως τό βλέμμα του καρφώθηκε στο πρόσωπό της και τότε την είδε για πρώτη φορά.

— Δέ με ρώτησες πώς με λένε, είπ' αυτή, τάχα κακοκαρδισμένη. "Αλλά ή φωνή της έτρεμε από όρεξι γελίου, που υπήρχε και σ' όλο τό είναι της, στα μάτια της, στα γλυκά λαιμάκια και σ' άλαφρά ήλιοκαμένα αύγουλάτα της μάγουλα.

— Δέ σέ λήνε "Ελγκα; "Ακουσα δά τη Μάρθα νά σέ λέει έτσι.

Τάχασε πάλι, ώστόσο όμως δέ μπορούσε νά σηκώση τά μάτια του απ' τό πρόσωπό της. Τό πρόσωπο ήταν γυρισμένο κατά τό φως, μαλλιά όμως και ράχη έστεκαν μέσ' στην τεφρήν άνταύγεια της βροχερής καλοκαιρινής νύχτας. "Η μύτη ήταν μικρή κι' όλα τ' άλλα χαρακτηριστικά της κλασσικά. Μιά κάποια της άδειότητα την έκανε προκλητική κι' έδυνάμωνε τη ζωηρότητα και τη φρεσκάδα στην έκφρασι του προσώπου. Ποτέ δέν είχε δη ένα στόμα σαν τό δικό της: ίσως νά μην ήταν ωραίο, μ' όλο που τό άπάνω άχείλι είχε την καμπύλη από τό τόξο του έρωτα, αλλά ήταν τόσο άγνό κι' άνέγγιχτο! Για μια στιγμή τούρθε ή τρομαγμένη ιδέα πώς δέν έπρεπε ν' άγγιχτή από κανέναν ποτέ.

"Αλλά τά μάτια κυριαρχοδσαν σ' όλο τό πρόσωπο και στο τέλος δέν έβλεπε παρά μόνον αυτό. "Ηταν μάλλον μεγάλα, σκούρα, μενεξελιά, με μακρυές μαύρες βλεφαρίδες — πάντα έμπνά και παρόντα, πάντα χαρούμενα, πειραχτικά κι' όλο γλύκα, με τό νεανικό εκείνο νεφελώδες βάθος, που κρύβει κάτι σαν όνειρο κι' άναμονή, κάτι σαν πόθο κι' εύτυχία. "Οτι όμως τά έκανε άσυνήθιστα ήταν ή σοβαρότητά τους: αυτή υπήρχε άκόμα και στο γέλιο τους, άκόμα και στή λάμψη της νεανικής χαράς, που στο κορίτσι αυτό έμοιαζε σχεδόν σαν ευλάβεια — μια βαρυσήμαντη σοβαρότητα που ή παράξενη όμορφιά της είχε τώρα πειά άναποσώβητα κυριέψει τη ζωή του. "Ηξερε κι' αίσθανόταν — έτσι όπως αίσθάνεται κανείς τό άνειπωτο — ότι για μια στιγμή σπάνε τά σύνορα του πραγματικού κι' ή ψυχή καταλαβαίνει κάτι που την έπόμενη στιγμή τό εχχνά, γιατί δέν εί-

ναι μπορετό νά τό συλλάβη ό νοός μας. Κυττοδσε με παιδιαστική κατάνηξι τό πρόσωπό της: ήταν ωραίο — αυτή τη στιγμή κάτω απ' τό νυσταγμένο φως της λάμπας και με τό άνοιξιάτικο άνθισμα του αίματος κάτω απ' τό σταράτο χρώμα της επιδερμίδας. "Αληθινή άνοιξη ήταν αυτό τό φτωχοντυμένο γλυκό, γερό κορίτσι. Θύμιζε "Απρίλη, ένώ ή λάμπα του πετρελαίου μέσα στην νύχτα του καλοκαιριού δημιουργοδσε τη διάθεσι ενός κοντινού φθινοπώρου.

"Αθέλγητα είχα κρατήσει την άναπνοή της για μια στιγμή, τώρα άναστέναζε και κοκκίνισσε λίγο.

— Μά έσύ είσαι τρομερά έπίσημος! είπε.

Αυτό έσπασε τη γοητεία. "Αναγκάστηκε νά γελάση, έτσι καθώς εκείνη έγειρε κομικά τό κεφάλι της και γελοδσε κι' αυτή. "Αρχισαν νά κουβεντιάζουν ελεύθερα.

"Εμαθε τότε πώς ή κοπέλλα κατοικούσε στο κτίριο της προκουαίας και πώς αυτή κρατοδσε τό νοικοκυριό του πατέρα της και των άλλων ναυτικών του καραβιού. Δέν είχαν πουθενά μόνιμη κατοικία, τό καλοκαίρι ψάρευαν σ' άνατολικά φιδρό και τό χειμώνα νοτιώτερα στα νησιά του Βέστμαν. Είχε για βοηθό της μια ήλικιωμένη άγία γυναίκα κι' ή δουλειά δέν ήταν πολλή.

— Κατά τις έφτάμιση¹ τελειώνω σχεδόν τις δουλειές μου, είπε και έθανοκοκκίνισε. Κοκκίνιζε τόσο εύκολα! Και σέ λίγο ξανάπε:

— Τό βραδάκι πηγαίνω συχνά περίπατο.

"Ο Κίντε δέν πολυμίλησε εκείνο τό βράδυ, ήταν σά ζαλισμένος. "Αλλ' αυτή δέν τό πρόσεξε πειά, πλησίασε περισσότερο, έβαλε τό χέρι της άπάνω στο δικό του κι' άρχισε νά μιλή για τόν εαυτό της. Μίλησε για την πλανητική της ζωή μαζί με τόν πατέρα της, για τις χαρές και τά βάσανα των παιδικών της χρόνων. "Ηταν περισσότερο χαρές άνακατεμένες με πόνο. Κάποτε την είχε πάρει για ψυχοκόρη ή γυναίκα ενός πλούσιου έμπορα, αλλά πριν κλείση χρόνος την έδιωξε πάλι. "Ηταν τότε δώδεκα χρόνων και ποτέ δέ μόρρεσε νά εχχνάση τό θέαμα αυτού του άλλου, φωτεινότερου κόσμου.

— Οι πλούσιοι περνάνε πολύ καλύτερα από μας, είπε με θλιμμένη φωνή. Δέ θά προσπαθήσης και σ' νά πάς μπροστά;

Στάθηκε για μια στιγμή ασάλευτη, έπειτα ξανάρχισε πάλι:

— Φαντάσου, δύο άντρες με ζήτησαν ως τώρα!

"Ο Κίντε δέν πρόσεχε τίποτε άλλο παρά τη γιορτάσιμη λάμψη των ματιών της, μ' όλο που τά λόγια της του είχαν κάνει μέσα του κακό. Φυσικά, όλοι οι άντρες που την έβλεπαν έπρεπε νά ξελογιάζονται μαζί της.

— Κι' ήταν ήλικιωμένοι άντρες,

ξανάπε θριαμβευτικά εκείνη. Πέρυσι έγινε αυτό, ήμουν δέν ήμουν δεκάξη χρόνων.

Θάταν μεσάνυχτα όταν οι δύο τους πήραν τόν κατήφορο απ' τό σπίτι των Χόλ. Τό μονοπάτι άκολουθοδσε ένα μικρό ποταμάκι που μουρμούριζε μουλωχτά μέσ' στη σκοταδερή ήσυχία. "Ολη ή πολιτεία κοιμόταν. "Η βροχή είχε πιά σταματήσει, αλλά ή άντάρρα είχε κατέβει απ' τά βουνά και σιγά-σιγά γέμιζε τό φιδρό.

Μπροστά στο σπίτι της χωριστήκαν. "Εκείνη κράτησε κάμποσο τό χέρι του και φαινόταν συλλογισμένη, ένώ με τη μύτη του παπουτσιού της άνασκόλευε τά χαλίκια μπροστά στην πόρτα. "Επειτα χαμογέλασε πειραχτικά.

— "Εχεις τόσο παράξενο όνομα! είπε. Κίντε, κι' έπειτα Βιταλίν! Δέ μ' άρέσει καθόλου. Μου φαίνεται πώς θά σέ λέω μόνον Κίντ. Ναι, ναι, Κίντ πρέπει νά σέ λένε.

"Επειτα, με μιας, σαν νά τάχασε, τό μαργιόλο ύφος της έσβυσε και χαμήλωσε τό κεφάλι.

— Πιστεύω, θά γίνουμε φίλοι, είπε.

"Η φωνή δέν ήταν και τόσο καθαρή, αλλά έδειχνε πεπειθισι.

— Με μάς θά συμβή ίσως κάτι σπουδαίο!

"Ακριβώς αυτά τά λόγια είχε πη: «Με μάς θά συμβή ίσως κάτι σπουδαίο»!

Καθώς γύριζε σπίτι, μέσα του τραγοδοδσε κάτι σαν ύμνος. Μόλις έπρόσεξε την περιεργη και κάπως θυμωμένη έρώτησι του "Αρβιντ: που είχε μείνει τόσο άργά. "Επεσε και κοιμήθηκε με τά λόγια της. Αυτά έγέμισαν τό όνειρό του.

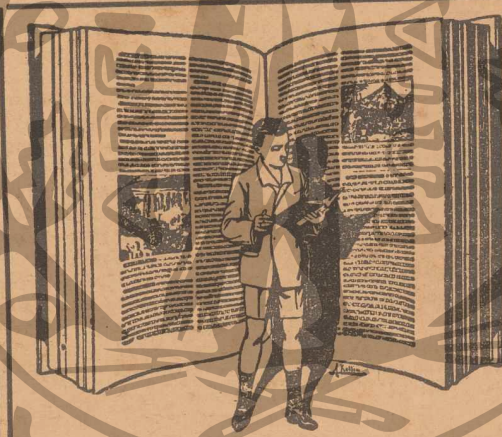
ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: "Η συνέχεια.

— Κόστα, έλα νά δης τί όμορφο πού είναι αυτό τό διήγημα πού διαβάσω.

— Και πού έξερεις. Κούλα, εάν τό δικό μου δέν είναι πιδ όμορφο από τό δικό σου;

— Δίκοι θάχης. Κόστα, γιατί όλα τά βιβλία της «Παιδικής Βιβλιοθήκης» Έλευθερουδάκη είναι τό ένα καλύτερο από τό άλλο.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ
ΕΠΙΤΟΜΟΝ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ
ΛΕΞΙΚΟΝ

ΜΟΝΑΔΙΚΟΝ ΒΟΗΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ